

URZĄD STATYSTYCZNY W KRAKOWIE

31-223 Kraków, ul. Kazimierza Wyki 3
e-mail: sekretariatUSKRK@stat.gov.pl tel. 12 415 60 11 Internet: <http://krakow.stat.gov.pl>

Opracowanie sygnałne – Nr 12

Październik 2016 r.

BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W 2015 R.

Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzą pracownicy Urzędu Statystycznego. Do ich obowiązków należy zwerbowanie w każdym miesiącu wylosowanych gospodarstw domowych do badania, przeprowadzenie wywiadu dotyczącego charakterystyki społeczno-demograficznej gospodarstwa domowego, udzielenie instruktażu w zakresie prowadzenia zapisów w księżeczce budżetowej, opracowanie dla każdego gospodarstwa domowego „Miesięcznego budżetu gospodarstwa domowego”, przeprowadzenie wywiadu kwartalnego z badanymi gospodarstwami domowymi odnośnie wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania i nieruchomości, zebranie informacji o dochodach w naturze z pracy najemnej uzyskiwanych przez gospodarstwa domowe w kwartale oraz tzw. rozchodach rzadkich poniesionych w ciągu kwartału.

Wylosowane gospodarstwo domowe dokonuje zapisów w księżeczce budżetowej odnośnie wszystkich przychodów, jakie wpłynęły do gospodarstwa domowego w badanym miesiącu oraz wszystkich rozchodów związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, czy użytkowaniem gospodarstwa rolnego. Notuje także wartości wszystkich artykułów pobranych na własne potrzeby z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, z działalności prowadzonej na własny rachunek oraz przekazanych darów z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest metodą reprezentacyjną, która daje możliwość uogólnienia, z określonym błędem, uzyskanych wyników na wszystkie gospodarstwa domowe. Dostarcza podstawowych informacji o przychodach, rozchodach, spożyciu i wyposażeniu gospodarstwa domowego w dobra trwałego użytku oraz informacji o innych aspektach warunków bytu określonych grup ludności.

Badane gospodarstwa klasyfikowane są według głównych i dodatkowych źródeł utrzymania. Przy ustalaniu głównego i dodatkowego źródła utrzymania gospodarstwa domowego bierze się pod uwagę dochody o charakterze stałym lub powtarzalnym. Brane są pod uwagę dochody tak pieniężne jak i niepieniężne (spożycie naturalne, dary w naturze, pomoc społeczna w postaci rzeczowej, dodatek mieszkaniowy). Źródła utrzymania gospodarstwa domowego ustala się na podstawie głównych i dodatkowych źródeł utrzymania wszystkich członków gospodarstwa domowego. Na tej podstawie mamy gospodarstwa pracowników, pracujących na rachunek własny, rolników, emerytów i rencistów, gospodarstwa utrzymujące się z niezarobkowych źródeł utrzymania.

W 2015 r. w województwie małopolskim badaniem objęte były 3134 gospodarstwa domowe, tj. około 8,4% wszystkich gospodarstw zbadanych w kraju.

W 2015 r. **przeciętne gospodarstwo domowe** w województwie małopolskim liczyło 2,81 osoby (w 2014 r. – 2,86), a w kraju 2,72 (w 2014 r. – 2,73). W roku 2015, tak jak w poprzednich latach, rodziny w kraju były mniej liczne niż w Małopolsce.

TABL. 1 PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY NA 1 OSOBĘ
W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014		2015	
	w złotych	w odsetkach	w złotych	w odsetkach
Dochód rozporządzalny	1260,58	100,0	1305,45	100,0
W tym dochód do dyspozycji	1227,39	97,4	1269,38	97,2
w tym:				
z pracy najemnej	686,31	54,4	700,09	53,6
z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie	20,33 ^a	1,6	27,87 ^b	2,1
z pracy na własny rachunek	128,70	10,2	127,16	9,7
ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej	346,85	27,5	388,90	29,8

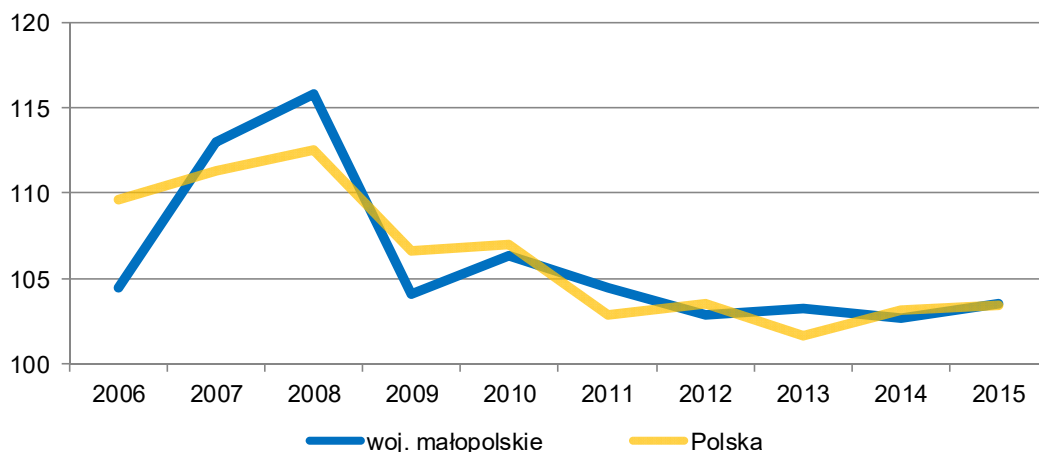
a, b Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi a – 13,19%, b – 24,69%.

Istotny wpływ na poziom życia członków gospodarstwa domowego ma **dochód rozporządzalny**, który jest sumą bieżących dochodów (pieniężnych i niepieniężnych) gospodarstwa domowego pomniejszoną o podatki od dochodów, spadków, darowizn oraz nieruchomości. Dochód ten przeznaczony jest na wydatki na cele konsumpcyjne, pozostałe wydatki i przyrost oszczędności.

Przeciętny miesięczny nominalny dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwach domowych ogółem w 2015 r. w województwie małopolskim wynosił 1305,45 zł i był niższy od wartości dla kraju o około 81 zł.

W porównaniu z rokiem 2014 kwota dochodu rozporządzalnego na osobę w województwie małopolskim zwiększyła się o około 3,6% (w kraju o 10,0%). W strukturze dochodu rozporządzalnego gospodarstwa domowego jak zawsze dominowały dochody z pracy najemnej. W 2015 r. stanowiły 53,6% dochodu rozporządzalnego (w kraju 54,7%) i udział ten był o 0,8 p. proc. mniejszy niż w roku 2014. W dalszym ciągu drugim, co do wielkości, źródłem dochodów gospodarstwa domowego były dochody ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej. W ujęciu rocznym w województwie małopolskim nastąpił wzrost udziału tych dochodów o 2,3 p. proc. do 29,8% (w kraju spadek o 0,2 p. proc. do 28,7%).

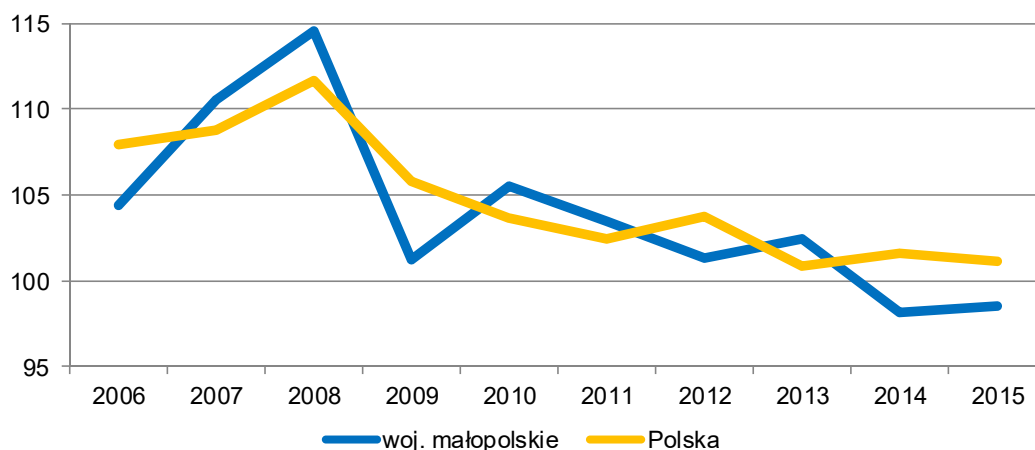
Wykr. 1. Dynamika przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych
(rok poprzedni=100)

Dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki, takie jak: dary przekazane z gospodarstwa domowego, wydatki na cele społeczne, kaucje, odszkodowania płacone innym osobom i instytucjom stanowi **dochód do dyspozycji**.

W stosunku do 2014 r. dochód do dyspozycji w gospodarstwach domowych ogółem wzrósł o 3,4% (w kraju również o 3,4%).

Wykr. 2. Dynamika przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych (rok poprzedni=100)

Gospodarstwa domowe objęte badaniem zapisują w książeczkach budżetowych swoje **wydatki**. Należą do nich wydatki ponoszone na zakup towarów i usług konsumpcyjnych oraz pozostałe wydatki przeznaczone na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Zakupy dokonywane są za gotówkę, kartą płatniczą, na kredyt i przez Internet. Gospodarstwo może otrzymywać towary bezpłatnie, pobierać z gospodarstwa rolnego lub prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek.

TABL. 2 PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2015
	w złotych	
Wydatki ogółem^a	1000,51	985,77
W tym wydatki na towary i usługi konsumpcyjne	967,32	949,69
w tym:		
żywność i napoje bezalkoholowe	253,09	250,84
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	20,56	20,31
odzież i obuwie	57,42	55,48
użytkowanie mieszkania i nośniki energii	211,03	211,38
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	44,36	45,05
zdrowie	44,54	49,01
transport	93,33	82,32
łącznie ^b	50,24	50,39
rekreacja i kultura	64,32	60,95
edukacja ^c	8,84	9,61 ^d
restauracje i hotele	47,74	43,24
inne towary i usługi	53,36	53,21

a Łącznie ze składkami ubezpieczeniowymi na życie. b Od 2013 r. łącznie z wydatkami na usługi internetowe. c Łącznie z wychowaniem przedszkolnym. d Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi 19,42%.

Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, lekarstwa), półtrwałego użytkowania (np. odzież, zabawki, książki) i trwałego użytkowania (np. pralki, telewizory).

Pozostałe wydatki to: dary przekazane innym, niektóre podatki (np. od spadków, nieruchomości), składki na ubezpieczenia społeczne, przegrane w grach, straty pieniężne.

W 2015 r. poziom przeciętnych miesięcznych wydatków w gospodarstwach domowych ogółem wynosił 985,77 zł w przeliczeniu na 1 osobę, w tym na towary i usługi konsumpcyjne – 949,69 zł (o około 93 zł mniej niż w kraju). Miesięczne wydatki ogółem ponoszone przez 1 osobę w województwie małopolskim były o około 105 zł niższe niż ponoszone przez przeciętnego Polaka.

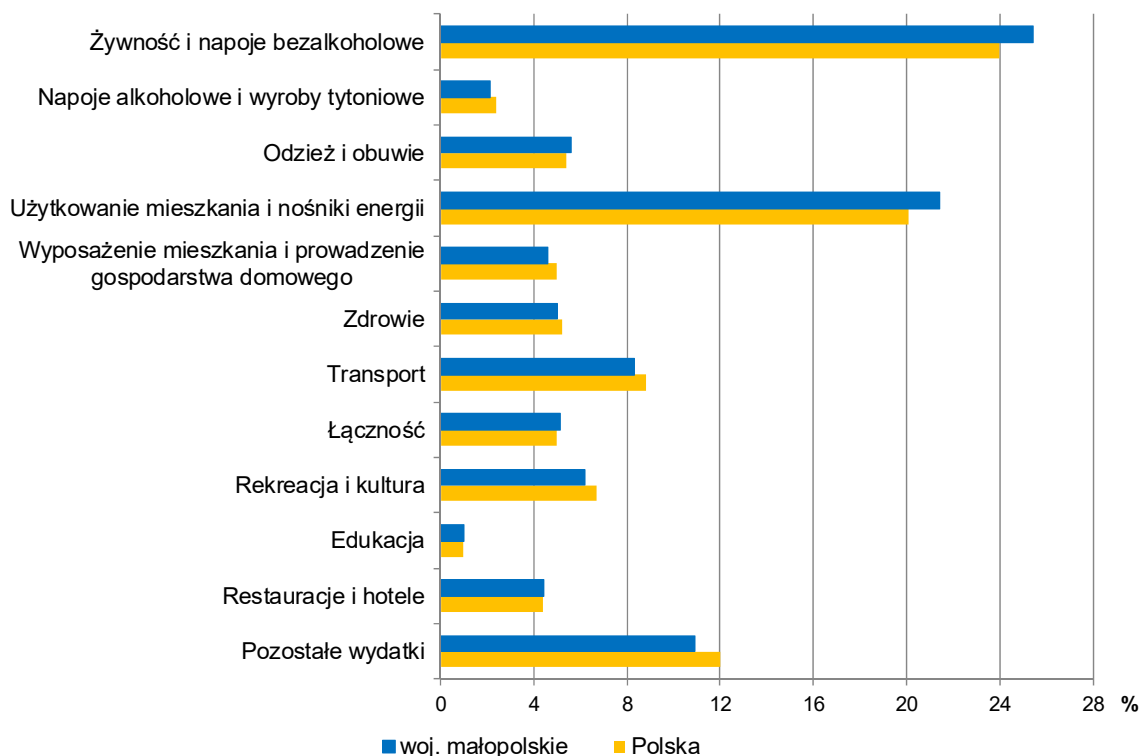
W porównaniu z 2014 r. wydatki mieszkańca województwa małopolskiego spadły prawie o 15 zł.

Z przedstawionych danych wynika, że gospodarstwa domowe w województwie małopolskim w roku 2015 około 96% wszystkich swoich wydatków przeznaczyły na cele konsumpcyjne.

W ogólnych wydatkach gospodarstw domowych dominującą pozycję w 2015 r., jak co roku, zajmowały wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe. Na tę grupę potrzeb 1 osoba przeznaczała 25,4% ogółu swoich wydatków (przeciętny Polak 24,0%).

W porównaniu z poprzednim rokiem w województwie małopolskim zanotowano wzrost udziału wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe o 0,1 p. proc. (dla Polski spadek o 0,4 p. proc.).

Wykr. 3. Struktura przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2015 r.

Stale opłaty mieszkaniowe (tj. czynsz, opał, energia elektryczna i ciepła, gaz) to druga, co do wielkości, pozycja wydatków ponoszonych przez gospodarstwa domowe. W 2015 r. wydatki te stanowiły 21,4% wydatków ogółem (w kraju 20,1%), tj. o 0,3 p. proc. więcej w porównaniu z 2014 r.

TABL. 3 PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

WYSZCZEGÓLNIENIE	Jednostka miary	2014	2015
Pieczywo i produkty zbożowe	kg	6,41	6,33
w tym pieczywo	kg	3,85	3,75
Mięso	kg	4,92	4,88
Ryby ^a	kg	0,29	0,31
Mleko ^b	l	3,69	3,39
Jogurty	kg	0,43	0,41
Sery	kg	0,85	0,85
Jaja	szt	12,32	12,43
Oleje i tłuszcze	kg	1,15	1,14
Owoce	kg	3,37	3,47
Warzywa	kg	8,88	8,51
Cukier	kg	1,48	1,44

a Bez marynat, przetworów ze zwierząt morskich i słodkowodnych, wyrobów garmażeryjnych i panierowanych. b Bez zagęszczonego i w proszku.

W 2015 r. **ponownie spadło spożycie** większości podstawowych artykułów żywnościowych. Najbardziej zmalało spożycie mleka (o 8,1%), jogurtów (o 4,7%), warzyw (o 4,2%), cukru (o 2,7%), pieczywa (o 2,6%), olejów i tłuszczów (o 0,9%) oraz mięsa (o 0,8%). Wzrosło tylko spożycie ryb (o 6,9%), owoców (o 3,0%) i jaj (o 0,9%).

Przeciętne miesięczne spożycie mieszkańca województwa małopolskiego było w omawianym roku, podobnie jak w poprzednim, wyższe od spożycia statystycznego Polaka w przypadku jaj, cukru, mleka, serów, w minimalnym stopniu wzrosło spożycie pieczywa.

W pozostałych grupach prezentowanych artykułów porównania takie wskazują na niższą przeciętną konsumpcję w naszym województwie.

Spożycie artykułów żywnościowych jest sprawą indywidualną każdego gospodarstwa domowego. Jest ono zależne od wielu czynników. Wpływ na wielkość spożycia poszczególnych artykułów ma źródło utrzymania gospodarstwa domowego, wysokość dochodów, skład osobowy, wiek, miejsce zamieszkania, wykonywany zawód, przyzwyczajenia i tradycje żywieniowe, jak również dostępność artykułów.

Wywiad kwartalny dostarcza informacji o **wyposażeniu gospodarstwa domowego w przedmioty trwałego użytkowania**.

Rok 2015 był kolejnym rokiem, w którym poprawiło się wyposażenie gospodarstw domowych w automaty pralnicze (o 1,6 p. proc.), komputery z dostępem do Internetu (o 0,6 p. proc.) oraz zmywarki do naczyń (o 0,6 p. proc.). Poprawiło się również wyposażenie w urządzenia do odbioru telewizji satelitarnej (o 1,3 p. proc.) i odbiorniki telewizyjne (o 1,1 p. proc.).

Zmalała liczba zamrażarek (o 5,0 p. proc.), samochodów osobowych (o 2,6 p. proc.), kuchenek mikrofalowych (o 0,8 p. proc.), chłodziarko-zamrażarek (o 0,6 p. proc.) oraz telefonów komórkowych (o 0,2 p. proc.).

Statystycznie, na każde badane w 2015 r. gospodarstwo domowe dalej przypada chłodziarko-zamrażarka, pralka, telewizor, telefon komórkowy. Prawie trzy czwarte gospodarstw posiada komputer z dostępem do Internetu, a ponad połowa samochód osobowy, kuchenkę mikrofalową i urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej.

TABL. 4 GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2015
	na 100 zbadanych gospodarstw domowych	
Chłodziarka, chłodziarko-zamrażarka	97,9	97,3
Zamrażarka	28,9	23,9
Automat pralniczy	94,1	95,7
Zmywarka do naczyń	23,0	23,6
Kuchenka mikrofalowa	58,2	57,4
Samochód osobowy	64,8	62,2
Zestaw do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku, wieża ^b	31,5	74,0
Odbiornik telewizyjny	93,7	94,8
Telefon komórkowy	93,5	93,3
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej ^c	53,1	54,4
Komputer osobisty	75,6	76,3
w tym z dostępem do Internetu	74,6	75,2

a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. b W 2014 r. zestaw do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku (wieża), w 2015 r. obejmuje: radio, radiomagnetofon, radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, wieżę. c Łącznie z telewizją kablową.

W porównaniu z przeciętnymi polskimi gospodarstwami, gospodarstwa domowe w województwie małopolskim w 2015 r. posiadały więcej zamrażarek, komputerów osobistych z dostępem do Internetu i automatów pralniczych.

Gorzej natomiast wyposażone były w urządzenia do odbioru telewizji satelitarnej, zmywarki do naczyń, odbiorniki telewizyjne, telefony komórkowe, chłodziarko-zamrażarki, kuchenki mikrofalowe oraz samochody osobowe.

Na stopień wyposażenia gospodarstwa domowego ma wpływ źródło utrzymania, potrzeba posiadania danego sprzętu i miejsce zamieszkania.

W badaniach ankietowych ważne jest, aby wybrane losowo gospodarstwa domowe podejmowały badanie. Zmiany wylosowanych mieszkań, jeżeli występują w dużej skali, mają wpływ na otrzymane wyniki. Wszystkie gospodarstwa, które przyjęły ankietera i prowadziły zapisy w książeczkach budżetowych przyczyniły się do uzyskania informacji, które spełniają ważną rolę w analizach poziomu życia ludności, umożliwiając ocenę wpływu różnych czynników na kształtowanie się poziomu i zróżnicowania sytuacji bytowej podstawowych grup gospodarstw domowych.